No. 46 — 13 November 1931 — Taoen 11.

REGINIPOEN LENGGANAN
SWARA - TAMA:

1 taoen . . . . . f 6,— } njoewoen ka-
1/2 „ . . . . . f 3.— } bajar roemijin.
3 woelan . . . . f 1,50 }
Kénging mbajar saben woelan }

RAGAD ADVERTENTIE:

1 katja . . . . f 36.—
1/2 „ . . . . f 18,65
/4 „ . . . . 9,75.
1/8 „ . . . . f 5,25.
Saladjengipoen: saben 1 cm^2 . . f 0,03;
sekedik - kedikipoen: f 1,50.

Kabar premili alit - alitan: f 1.—

Moendoet kapatjak langkoeng saking sapisan, oetawi dados lengganan, tepang rembag roemijin kalijan administratie.

SWARA-TAMA

SERAT KABAR KATHOLIEK

Medal saben dinten Djoemoewah.

Hoofdredacteur:
A. DJAJASEPOETRA.
kabantoe
REDACTIE - COMMISSIE.

Adrèsipoen **Redactie** lan **Administratie**
IGNATIUS - COLLEGE
DJOKJAKARTA
Telefoon no. 795.

Drukkerij „Canisius" Djokja.

ISINIPOEN.

Wawasan menggahing N. V. V. delegatie — Getering boemi — Boten koemedah - kedah njoewoen dipoenpoendji — Wawasan bab pers sawatawis — Kados - poendi sakétjanipoen — Bibar giling — Kabar krèngsèngan Pakem — Atoer pamoedji — Goentingan pers — Saking pakempalan — Djagad wanita — Pangandika dalem K. S. Bapa Leo XIII — Watjana manéka warna — Oerap - sari — Correspondentie —

WAWASAN MENGGAHING N. V. V. DELEGATIE.

Katah serat kabar ingkang ngemot wartos, bilih N.V.V. delegatie (oetoesanipoen *N*ederlandsch *V*erbond van *V*akvereenigingen) inggih poenika toewan E. Kupers lid Tweede Kamer, pangarsa N. V. V., toewan P. Danz lid Eerste Kamer, pangarsa Algemeen Nederlandsche Metaalbewerkersbond, ngiras warga pangoeroes N. V. V. sarta toewan P. Moltmaker lid Eerste Kamer, pangarsa Nederlandsche Vereeniging van Spoor - en Tramwegen personeel, sampoen wangsoel doemoegi ing nagari Walandi.

Mesti kémawon sadatengipoen ing ngrika dipoentanggap, langkoeng^2 saking golongan pers.

Manoet toewan Kupers, delegatie anggènipoen dateng ngriki poenika 1e. perloe njinaoe kawontenaning padamelan ing tanah Djawi lan Soematra. 2e. sageda gandèng kalijan pakempalan noenggil karja ing Indonésiah ngriki inggih pakempalanipoen Indonesier inggih pakempalaning bangsa Éropah.

Tjarijosipoen toewan Kupers sedya kekalih waoe sampoen kagajoeh, sampoen damel marem.

Bab kawontenan padamelan ing ngriki manoet toewan Kupers ratjak-ratjak épahanipoen kaoem berah taksih andap. Prakawis poenika katah njatanipoen, mangga kémawon para maos koela atoeri ènget dateng sababipoen protest Lasem. Ing pabrik - pabrik sroetoe oetawi sigarèt taksih katah ingkang pambajaripoen dateng kaoem berah taksih boten mèmper.

Toewan Kupers ngalem dateng bangsa kaoem berah Djawi anggènipoen prigel, sarta tjrijos jèn sampoen katah toekang-toekang wedalan sekolahan. Manoet pamanggihipoen toewan Kupers ngriki vakonderwijs taksih kirang, ambachtschool kedah dipoenkatahi.

Poenapa toewan Kupers boten ngertos, jèn Nagari inggih sampoen ngoedi madjengipoen vakonderwijs?

Koela pijambak oegi tjotjog, nanging toewan Kupers boten ngertos jèn kados - makaten poenika toemindakipoen angèl, djer laré poenika ingkang limrah-limrah kapéngin dados prijantoen. Koela koewatos bokmanawi toewan Kupers ladjeng nglepataken dateng Nagari.

Bab gandèngipoen kalijan pakempalan noenggil karja, toewan Kupers tjrijos jèn sampoen gandèng kalijan pakempalan Walandi V.V.L. (Verbond van Vereenigingen van Landsdienaren) sarta kalijan sagah badé mbantoe damel aksi mengsah Nagari anggènipoen badé ngedakaken dradjading poenggawanipoen. Kalijan pakempalan noenggil karja Indonésiah toewan Kupers oegi sampoen gandèng, malah Vakcentrale Djawi sampoen toemoet I.V.V.

Toewan Kupers sampoem takèn sarta sampoen saged neksèni jèn pakempalan noenggil karja ing Indonésiah boten mambet kommunisme.

Sokoer, awit jèn ngantos netjep ngèlmoe kommunisme, tanah Djawi ladjeng saged dados kados Roeslan, itjal wataking kamanoengsan. Namoeng koela roemaos gela, manawi wonten pakempalan noenggil karja Djawi gandèng kalijan N.V.V., djer N. V. V. poenika adedasar ngèlmoe socialisme.

Koela tjotjog kémawon moerinani kaoem berah ingkang épahanipoen boten mèmper, ingkang oepami pabrik dipoentoetoep ladjeng tanpa wonten ingkang dipoenteda.

Nanging jèn pamoerinanipoen tjara toewan Kupers poenika koela boten tjotjog, djer: toewan Kupers ngangkah dateng k l a s s e n s t r ij d (tandingipoen kaoem berah kalijan djoeragan), sareng bangsa Katoelik ngoedi roekoenipoen golongan kekalih waoe sarana njaèkaken gesang sociaal.

Toewan Kupers ingkang dados idam-idamanipoen: sadaja productiemiddelen (pirantos kanggé pados kasil) kedah dados gadahaning pakempalan. Koela boten terang poenapa toewan Kupers poenika socialist ingkang mempeng tegesipoen: sengit dateng p r i v a a t e i g e n d o m (dedarbéan pijambak), ngadjengaken s a m a r a t a, sengit dateng w a r i s a n. Para sadèrèk! oepami tijang sepoeh boten gadah eigendom lan njamboetdamel boten kénging nilari wohing njamboetdamel dateng anakipoen, poenapa anggènipoen njamboet-damel kanti seneng?

Jèn sama rata, poenapaa toewan Kupers lsp. wonten ing ngriki njipeng ing hotèl ageng, boten poeroen njipeng ing grija ingkang limrah kanggé kaoem berah ingkang taksih andap, tanda nglaboehi? Koela ènget lelampahanipoen toewan Kleerekooper oegi socialist. Wonten ing Tweede Kamer bengok-bengok neda soepados kaoem berah dipoensoedaa panjamboetipoen damel: 8 djam oetawi kirang.

Satoenggiling daloe wonten ing Nijmegen (Nederland) mentas ningali gambar sorot, mlebet hotèl, badé neda. Sarèhné sampoen daloe dados wontenipoen asrep - asrepan. Kleerekooper moering-moering, neda ingkang bentèr, boten dipoensoekani. Lo mangka manoet pijambakipoen: boten kénging njamboetdamel dangoe-dangoe. Kaoem berah sampoen kesel, badé ngaso boten angsal. Rak anèh!

Manoet ingkang koela alami, panoentoen socialist poenika ingkang katah-katah theorie kalijan practijk béda sanget. Patok awakipoen pijambak sakétja.

Poenika wawasan koela menggahing N. V. V. delegatie.

PRADJA RAHAJOE.

GETERING BOEMI.

„Akoe toeroe, nanging atikoe melèk".

Moestikaning kidoeng, poepoeh V, pada 2.

Tjetjongkrahan Tjina — Japan saja sereng. Mongolië badé bawa pijambak. Roeslan oeroen gaman lan obat. Dados Tjina — Roeslan saèstoe badé gandèng. Bala laoetan Japan sampoen mobah. Bala daratan badé kapriksa. Bala Japan ing Mansjoerië ingkang sampoen 14.000 katahipoen badé katambahan malih.

Officieren Roes sampoen nata bala. Grebong-grebong isi obat sampoen tjelak Wates Mansjoerië.

Kangdjeng Santo Bapa moewoen pirsa bebaja ingkang badé nempoeh kaoem berah, nawala-dalem ingkang énggal sampoen medal, sadèrèk Kristen ndikakaken ambek welasan.

Europa kilèn bingoeng bab kemlaratanipoen: kirang arta, kirang mas; Egypte toemoet-toemoet njetop wedaling mas. Itali ngindakaken paosing barang mlebet, lan inggih ing Itali katingal soedaning baji lair. Jèn kawontenan Itali boten éwah, 10 taoen malih katahing baji lair lan tijang pedjah s a m i.

Wétan petjah-petjah, kilèn horeg. Ing Bèlgi tijang Vlaming kalijan tijang Waal saja semengit tjongkrahipoen.

Dateng poendi pladjeng kita?
Dateng manah kita pribadi!
Reged poenapa resik!

Jèn resik boten perloe soemelang. P o e n i k a verzekering ingkang ageng pijambak: karesikaning manah. Jèn kita sepi ing lepat: boten perloe kita melang - melang. Mila leres jèn S w. T m. ènget bab kasantosaning batin, boten nglirwakaken babagan kasoesilan lan agami.

Roemijin Tagore mider - mider ngrembag bab kabatosan, sapoenika Gandhi moebeng-moebeng ngrembag ékonomi.

Djago wétanan wiwit kloeroek.

Kita kedah tanggap ing sasmita, sampoen wéja, sampoen ngedap. Dèn pertjaja ing panoentoen lan panoetan kita. Dèn tresna ing sadèrèk pijambak.

Néderlan kétjalan sesepoeh wingit: Mgr. Mr. Dr. Nolens.

Margi poenika kita soemerep sinten lan sapinten lebet-lebetanipoen Mgr. Nolens lan panggalihanipoen. Sw. Tm. sampoen mbèbèr swaranipoen pers Néderlan bab poenika.

Kita sageda njoepliki poendi ingkang perloe lan poendi ingkang kedah kita toelad; kadosta: ngati-ati, pinter njirep prakara, ora anggentong oemos, nriman.

Dados kita boten namoeng goemoen lan éram tok, kita sageda angsal sawabipoen ingkang mentas séda.

Angsal sawab oetawi boten poenika goemantoeng dateng kita pijambak: poeroen noelad poenapa boten!

Awit manawi manah kita boten menep, angga kita boten resik, èngetan kita boten ening: mireng getering djaman kados sapoenika poenika temtoe ngedap, sakeplasan melap-melap, gèk apa gondèlankoe.

Sadèrèk ing tokid ing agaminipoen boten makaten: gesang kita, kita dipoenlahiraken poenika gadah toedjoe ingkang langkoeng loehoer, a d s u p e r i o r a n a t u s s u m, ngandikanipoen Santo Setanislaoes.

Dados kita toemitah poenika boten teka dipoenpoerih melap-melap, melang-melang, nanging ndikakaken p i t a d o s.

Poenika waoe dadosa tamèng kita nempoeh djaman ramé kados sapoenika poenika: pitados, bérag, wekel.

Awit djaman sapoenika boten wonten nagari ingkang boten katjengkerem Roeslan.

Roeslan pijambak katah ingkang kaliren, nanging boten éman mboetjal banda dateng mantja pradja, perloe damel reretoe. Awit roemaosipoen pamaréntah bolsjewis sapoenika poenika: r o e p i n g k o e iki dikon ngreroesak!!

Boten wonten r o e p i n g, dawoehing Allah, ingkang kados makaten! Ingkang makaten waoe bisikaning éblis!

100.000 roepijah kanggé de Tribune, poenapa boten katah! Gèk adjeg s a b e n taoen.

Mila sinten klebetan arta Roeslan ladjeng kados kawalik imanipoen: tegel njembelèh sadèrèkipoen pijambak, wentala ngowat-awoet darbèking tangganipoen, awit . . . . arta ingkang katampi boten sakedik!

Néderlan, Sepanje, Tjina, Perantjis, Djerman,—ah, s a d a j a nagari, temtoe wonten kedoeng arta saking Roeslan.

Arta kijanat poenika ingkang ngotjar-atjir rah tanpa tandja.

Arta peteng poenika ingkang ndjoegroegaken kreteg (Weenen—Boedapès) lan ngrebahaken gedong-gedong (Sepanje!).

Arta reged poenika ingkang andjalari itjaling temboeng s e t y a lan t e m e n (major Frunco).

Inggih arta leletek poenika ingkang ndjalari oebaling bajonèt lan djoemedoring bom.

Manawi kita boten antjik-antjik oewat-oewat kabatosan, kita ketir-ketir.

Manawi kita boten antjik-antjik karesikan, kita melang-melang.

Awit djaman sapoenika sadaja barang wadag gingsir lan moesnanipoen énggal sanget.

Pinten katahing bank katoetoep?
Pinten panggaotan ingkang mogok?
Pinten tijang ingkang oedjoeg-oedjoeg tanpa pakarja?
Katah, katah sanget lan dadakan!
Mila kita kedah AWAS.

Sampoen soeméndé sanget-sanget dateng barang ingkang gampil ontjadipoen!

Kala Vredespaleis mèh rampoeng, malah perang-donja wiwit!

Volkenbond mèh diwasa, wétanan malah gondjing!

Poenika damelaning m a n o e n g s a! Mèh tanpa adji, babasan kaétjé wantahan!!

Mila kita kedah séndéan bab ingkang boten l o e g o e damelaning manoengsa tok! Awit terang njata ing mobahing kawontenan, poen 'a l a m boten poeroen kawengkoe ing tanganing djanma.

Manoengsa gijak-gijak gadah T i t a n i c, delalah wonten redi ès kasasar, pakarjaning manoengsa ingkang dados tetoenggoel kèrem déning redi ès, alijas gendis sapringkil jèn katanding kalijan alam sadaja!

Héraclitos.

GOENTINGAN PERS.

Pantjènipoen kalijan njatanipoen.

Ing *Soeara Oemoem* sadèrèk Is. ngrembag bab „kaoem terpeladjar karo ra'jat." (Tegesé temboeng „bersatoe.")

Kaoem terpeladjar kang gelem njamboetgawé lan mboedi - daja ngèntèngaké sasanggané Ra'jat sarta gelem nanoentoen awèh papadang ing bab roepa - roepa, lah jaikoe kang kena diarani wong sing gelem bersatoe karo Ra'jat, pratanda gelem mboektèkaké katresnané sarana noeloeng lan nggoelawentah.

Leres sanget sandjangipoen sadèrèk Is. poenika, sadèrèk Is. mendet toeladanipoen anggènipoen Ra'jat kasangsaran, kadosta:

Bapak tani sangsara margi boten ngertos rékanipoen ngitjali ama lsp.

Kaoem pertoekangan sangsara margi boten mindak kawroehipoen lan boten nggrengseng ngagengaken pangoepadjiwanipoen.

Maèwoe - èwoe katahipoen Ra'jat doemawah ing kanistan lan kamlaratan margi kandel sanget goegon - toehonipoen lsp.

Pantjènipoen para terpeladjar (winasis) samia noeloengi lan nggoelawentah Ra'jat ingkang kados makaten.

Dokter noeloengana Ra'jat, soepados Ra'jat kadosta: ngertos jèn sesakit kolérah lsp. poenika boten saking lelembat demit, nanging saking lelembat bacil. Tijang doesoen kapoeriha ningali toja kalèn sarana microscoop, soepados sanadjan ngelak sanget sampoen ngombé toja kalèn ingkang katingal bening, nanging sadjanipoen kebak bacil - bacil.

Golongan technici (wedalan technische school oetawi technische hoogeschool) noeloengi damel barang tosan lsp.

Golongan landbouw noeloengi rékanipoen nglemi, mloedjeng lsp.

Pantjènipoen bangsa terpeladjar (winasis) saged tetoeloeng, namoeng *njatanipoen* kados poendi? Wonten ingkang noeloengi sarta nggoelawentah Ra'jat, namoeng taksih sakedik. Ingkang katah - katah malah terpeladjar kalijan terpeladjar sami sasoelajan, ladjeng ngwontenaken pakempalan pijambak - pijambak, ngantos Ra'jat boten ngertos, poendi ingkang leres.

Sawenèhing terpeladjar poeroenipoen noeloeng dateng Ra'jat jèn angsal kasil oetawi margi sebab sanès. Kados déné sdr. Parada Harahap boten poeroen njoekani A. B.C. koersoes, djalaran tetijang boten badé maos koran.

Pantji, tijang terpeladjar ingkang gesang kanggé Ra'jat babarpisan ngantos boten mikir dateng badanipoen pijambak poenika badé dipoenaosi sanget déning Ra'jat ingkang ngertos ing panarimah. Nanging tijang ingkang kados makaten dji . . . . . . pinten?

Toemrapipoen samangké kados sampoen nama loemajan manawi para terpeladjar kadosta: Meester in de rechten ingkang ngoepados panggesanganipoen pijambak, kadang - kala gratis noeloengi Ra'jat ingkang dipoenisep ing lintah darat.

Meester ingkang ngetjakaken makaten margi tresna dateng Ra'jat, badé noelari Dokter, Technicus lsp. oetawi kosok - wangsoel Dokter, Technicus ingkang kadang kala noeloengi Ra'jat kanti gratis badé noelari Meester, Ingenieur lsp.

BOTEN KOEMEDAH - KEDAH NJOEWOEN POENDJI.

Sasoemerep oetawi samireng koela, kados sampoen toemindak hoem ing poendi^2 papan oet. panggènan bilih rabi (tijang èstri) dateng lakinipoen (kakoengipoen), lan oegi kosokwangsoelipoen kakoeng dateng èstrinipoen, poenika jèn sampoen saé ladjeng sami ngitjalaken basabinasan. Kadjawi ta para prijagoeng poenika kilap? Ingkang koela atoeraken poenika hoeming prijantoen limrah sapengandap oegi ingkang taksih kagolong limrah. Namoeng sanadjan makatena jèn kanggé t. Ngajodja (poenika ingkang koela soemerepi), sering^2 èstri waoe nindakaken krama (basa) dateng sémahipoen (kakoengipoen); inggih poenika jèn pinoedjoe wonten tamoe. Déné jèn tamoe sampoen késah, inggih wangsoel okon - ingokonan malih. Béndjing wonten tamoe malih, inggih makaten malih; makaten poenika saladjengipoen. Lo teka ndadak molah - malih poenika dos poendi ta, kadjeng oet. kersanipoen?

Kados^2 kénging dipoen gagapi ± makaten menggahing maksoedipoen:

1^0. ngetingalaken bilih pijambakipoen poenika satoenggiling èstri, ingkang nggadahi adjrih asih dateng sémahipoen.

2^0. kados^2 njontoni tamoe soepados ngaosi dateng sémahipoen (kakoengipoen).

Tjetaa, rak makaten: „Lo, weroeha tamoe (dajoh) slaginé akoe sing rabiné baé ngono, moelané kowé ja . . . a!"

Lan katah - katahing tamoe jèn mirengaken ginemipoen tijang èstri dateng sémahipoen teka mawi temboeng krama, poenika tandoeking tamoe dateng ingkang gadah grija inggih ladjeng langkoeng oermat. Dados jèn ngaten, tjara kados poenika waoe, inggih wonten dajanipoen. Ageng aliting daja kantoen woeroek begdjanipoen ingkang binasan. Ning apesipoen meksa ngindakaken prebawa. Rèhning prebawa poenika toemraping gesang sesrawoengan inggih perloe sanget, mila saoepami tjaraning èstri ingkang saged ngindakaken prebawa poenika dipoen tiroe, kaetjakaken wonten ing babagan sanès, i. p. pepangkatan, perloenipoen ingkang kirang oetawi dèrèng nggadahi prebawa poenika saged wewah oet. angsal prebawa, rak saé, poenika. Kados oep: prijantoen Wedana oet. Assistèn Wedana, poenika asring^2 wonten ingkang djan adjegan ngoko dateng personeelipoen. Ning kabekta sebab warni^2, oep: menang asal, menang dinesipoen, menang joeswanipoen, menang . . . , menang . . . enz.

Namoeng sanadjan makatena, saoepami wonten kala mangsanipoen ngagem tjara kasbat, poenapa wonten awratipoen?

Kados oepaminipoen jèn pinoedjoe kempalan loerah^2 doesoen,

SAKING PAKEMPALAN.

Sesorahipoen sadèrèk F. S. Padmawarsita wonten parepatan warga K. W. Bara (21-9-'31). Bab tradjang koela Katholiek, toemrap sedajaning jajasan kita.

Sadèrèk F. S. Padmawarsita madjeng, tinampèn oelat manis, perloe ngendikakaken prakawis kasebat, déné wosipoen kirang-langkoeng mekaten:

„Para saderèk! Ing satléraman taoen '31 poenika kadang koela Katholiek Bara Kalibawang, kénging koela wastani pangsar ing damel, i.p.: nitik adeging tjabang K. W.; tjab. P. P. K. D.; Cr. Coöperatie; analphabetische bestrijding isp. Dados ingatasipoen ± 1 taoen kémawon, sampoen kados mekaten, sampoen gadah pakempalan lan jejasan pinten-pinten warni, poenika sampoen nama boten sanget-sanget, mratandani sampoen poeroen nggebjoer ilining djaman, déné soegih barang lan artikel ingkang kadasaraken. Nanging prakawis toemindakipoen, poenika asring katah tjèwètipoen, katah alangan anggènipoen badé ngadjengaken, soepados mindak soeboer toewin ngedalaken woh. Woedjoeding alangan oepami: djelèhan, ngonjani parepatan, ngètèr Contributie, rikoeh ngetingalaken anggènipoen Katholiek, kawratan betahipoen slira pijambak. Soemangga koela njaosi pepènget: bilih pandjangka kita poenika, inggih leres kénging ngrembag barang djasmani, nanging poenika sadaja sanès prakawis ingkang kaanggep penting pijambak. Dados gadah gegajoehan ingkang langkoeng loehoer i. p.: mijaraken, netepaken lan ngreksa wewoeroek Katholiek ingkang toemrap tijang sadjagad.

Mitra kadang sedaja! K. W. ngadjeng-adjeng saha memoedji kanti sanget-sanget, jejasan kita sampoen ngantos lembèk actienipoen, inggih sociaal inggih politiek langkoeng-langkoeng babagan rohani, sedaja-sedaja kedah exelsior.

Sapoenika kados poendi tradjang kita?

Ingkang dihin sampoen namoeng ngendelaken slira pribadi, kedah ngéstokaken pitedahing Iboe Pasamoean Soetji. Ngèmoeti pangandika Dalem ingkang minoelja St. Augustinus ingkang moengel: „kowé mangan, njamboet gawé . . . . isp., ikoe woes ateges sembahjang." Dados anggèn koela ngoedi kemadjengan, boten kénging nilar beginsel Katholiek. Anggèn koela Katholiek boten namoeng jèn sowan Grédja ndèrèk Mis Soetji, nanging doemoenoeng ing gesang, doemoenoeng ing mobah mosiking gegelitanipoen djiwa raga.

Sadaja sami kersaa napak tilas tepa paloepining Tamtama Dalem Sri Jésoes, liripoen poeroen koerban slira, raga ingkang sèkèng kedah kaproesa mitoeroet idam-idamaning soekma. Sami njingkirana tindak: adigang, adigoeng lan adigoena! Awit poenika wisa oepaminipoen.

Wondéné kalangan kagoeron roemagang satjara djoeroe njitak, seserepan lan kaoetamèn rimbagan, laré minangka lempoengipoen mèlèr. Koela atoeri ngèmoeti saweg banon oetawi gendèng teka mitoeroet wangoening tjitakan, pesagi, béngkok, mlengkoeng. Makaten oegi sakoela pamomong, jèn tjitakan koela béngkong, angsal-angsalanipoen inggih mrekéngkong. Balik sami nganggé tjitakan made in Rome, ing béndjing inggih dados bangsa ingkang oenggoel ing samoekawisipoen saha damel renaning ingkang moerbèng gesang. O, kadang pandékar kemadjengan, pandjenengan sedaja pinaringan pangoewaos ngasta kemoedi kabangsan, ingkang tjalon ngrenggani djaman béndjing.

Déné sedajanipoen oemat Katholiek, koela oepamèkaken sarem ingkang moeroegaken asin; pandjenengan sedaja oeger sembahjang, moelang, lan niontoni sedajaning kamoersidan klajan tlatos saha wekel ing wadjib, tan kénging boten sedaja bangsa inggih katoelaran nampi soenaring kenjataan miwah manggih katentremaning gesang.

Ing wasana atoer koela sedaja waoe minangka panggoegah, anggèn kita nggajoeh oenggoeling kabangsan saha golongan mawi sendjata ngetingalaken kaoetamèn, mitoehoe karsaning Pangéran! mBoetjal tindak roda pari paksa ingkang nista poenika!

Verslaggever.

PAREPATAN WARGA K. W. BLITAR 1 Nov. '31 djam 8,30 éndjing — djam 10,30.

Parepatan manggèn ing gedong Internaat Pastoeran.

Sadèrèngipoen parepatan kabikak, Pangarsa ngandaraken bab soedan blandja, actienipoen comité Bandoeng. Poetoesanipoen para warga sami tjotjog, ladjeng tèken ing kertas klowongan lijst saking Bandoeng.

Agenda:

I. Pamboeka: Kabikak déning Pangarsa kados adat saben. Ladjeng kawewahan ngendikakaken bab vaandel K. W. Blitar dèrèng kagarap, awit dèrèng dipoenabsahaken déning Kg. Biskop Betawi, lan sampoen njoewoen priksa dateng G.A. P.K.W. Solo, wangsoelanipoen: dèrèng saged nemtokaken; dateng Ngajodja Padoeka Rama F. Sträter malah dèrèng mangertos bab poenika. Poetoesan kaabsahaken dateng Kangdjeng Prefect ing Soerabaja.

II. Maos Notulen: Kawaos, ladjeng kaabsahaken.

III. Bab sekolahan: Pangarsa ngandaraken bab orgaan Swara Goeroe woelan kepengker, ingkang ngemot bab sekolahan. K. W. Blitar tansah ngladjengaken combinatie bab schoolactie kalijan P. P. K. D. kantoen ngentosi rembag saking P. P. K. D. saslengetan Bab poenika dipoendjèrèng kanti pandjang lèbar déning sedèrèk Pangarsa lan Panitra.

IV. Kerstmis-an: Rembag ramé, poetoesan ngwontenaken commité Désèmberan. Kapasrahaken dateng sedèrèk: C J. Sindoeperwata, A.S. Martasoedarma, R. Tjakrasoejitna, G. Moertinem, G. Soelbijah, A. Sadinem.

V. Oesoel-oesoel: a). Wonten oesoelipoen sadèrèk, ingkang maksoedipoen soepados K. W. ngwontenaken bebadan ingkang nglempakaken loengsoer-loengsoeran penganggé, perloe kanggé mitoeloengi sapisan dateng sadèrèk Kath. ingkang betah, kaping kalih dateng sadéngaha ingkang oegi perloe kapitoeloengan. Prakawis poenika ladjeng kapasrahaken dateng sadèrèk ingkang oesoel lan para warga wanita.

b) Swadhesie, soepados K.W. ngriki toembasa barang tenoenan saking sadèrèk Kath. ing Bara ladjeng kasadé ingriki, ngiras tetoeloeng ngiwa nengen. Sadèrèk A.S. Marta sagah dados bong lan njoewoen monster dateng Rama F.X. Satiman oetawi K.W. Bara. *)

c) Soepados K.W. ngwontenaken bebadan kanggé djagi-djinagi. Wangsoelan saking K. W. toemrap djasmani sampoen wonten kempalan warni-warni oepami K. W. Krida Arta, Pangroekti laja; toemrap rohani magepokan Rama Pastoor. Ladjeng katjekak soepados para warga lan sadèrèk Kath. sanèsipoen sami nglampahi koewadjibanipoen Kath.

VI. Kritiek toemoedjoe Bestuur K W.: Kénging poenapa goeroe-goeroe ngriki boten sami moelang-moelang agami. Wangsoelan: Pangritiek lepat, a) awit poenika dados boeboehanipoen Rama Pastoor. b) dèrèng saged ngetjakaken awit saweg damel pandemèn lan kedah toet wingking sakersanipoen Rama. Rama Parampara ladjeng nindihi soepados para goeroe sadaja kedah damel tjonto saé.

VII. Pitakènan: Pangarsa soeka priksa, jèn béndjing December badé njoewoen Mis Soetji, moerih soeboering K. W. Blitar, para warga sedaja kapoerih merlokaken rawoeh ndèrèk Mis lan tampi Panoenggil Soetji.

Hr. A. S. Martasoedarma soeka priksa anggènipoen badé tampi Sakramèn Idjab lan ngatoeri ndjenengi pepanggihanipoen. Pangarsa soeka pepènget, soepados para warga karsaa merlokaken ndjoemenengi lan sampoen kesoepèn njembahjangaken, awit pandjenenganipoen poenika ageng lelabetanipoen dateng K. W. Blitar.

VIII. Panoetoep. Parepatan katoetoep kados adat kanti wiloedjeng ± djam 10.30.

*) Prajogi Padoeka Rama F. X. Satiman oetawi Bestuur K W Bara paringa kintoenan monster lan katerangna satoenggal-satoenggalipoen, saben sarasoekan djaler oetawi èstri regi minten; dateng A. S. Martasoedarma goeroe Soekaredja Blitar.

Verslaggeefster.

PAREPATAN WARGA W.K. afd. SOLO. 2 November '31.

Manggèn ing Kath. Europeesche School Koesoemajoedan. Karawoehan ing para warga lan Rama Param Para. Ingkang karembag:

a): Prekawis fancyfair P P. I. I. ingkang W. K. inggih toemoet toemandang.

b). Badé wontenipoen Congres P. P. I. I. béndjing woelan April.

c). Prakawis Maria Congregatie. Babagan poenika sampoen doemoegi ngarsanipoen Rama Superior; pandjenenganipoen taksih badé njoewoen idi roemijin dateng Kangdjeng Biskop. Prakawis pamilihing prefect, Ie lan IIe Assistent moegi Rama Param Para kémawon kersaa noeding (*Th. S*).

FANCYFAIR P. P. I. I AFD. SOLO. Manggèn ing Habipraja kala 7/8 Nov. '31.

Bebatèn resik kadanakaken dateng Taman Siswa, Vrouwen-tehuis ingkang badé kaedegaken ing Solo lan Comité panampi Congres P. P. I. I.

Fancyfair waoe karegengaken mawi wirèng soembangan saking Kridawatjana muziek saking Indonesia Moeda, hengeltent, handwerktentoonstelling, sesadéjan ratengan l.s.p.

Angsal-angsalanipoen loemajan. (*Th. S*).

oetawi malih prabot-prabot, oetawi malih koeli-koelinipoen. Inggih wonten ing ngrikoe poenika anggènipoen ngetjakaken. Mangka tainggih boten badé nggempalaken kaloehoeranipoen, setoen mandar tambah, toer inggih saged njawabi dateng para personeel-ipoen. Tambahing kaloehoeran poenika terang, awit singa moelat tindak makaten poenika, temtoe ngalembana kesaénanipoen sang ambeg sesama.

Déné loemèbèring sawab oegi tjeta; djer para binasan tjalon mindak aosipoen. Langkoeng-langkoeng jèn ngèngeti ingkang mbasani poenika waoe penginggilanipoen, terang jèn ageng sawabipoen. Tijang sangandapipoen badé ngilo: „slaginé dedoewoerané baé ngono (toer kala mangsa) apa akoe ora koedoe ngono banget?" Sampoen.

Sapoenika gentos gang sanès:

Rèhning koela ngertos bilih kalangan pagoeron inggih wonten tjara ngokon makaten poenika, mila saoepami kadamel tjara kados ingkang sampoen koela atoeraken poenika waoe sadaja, poenapa boten langkoeng saé malih? Jèn manoet pamanggih koela teka mastani saé sanget. Kados oepaminipoen: schoolopziener oet. pangageng sanèsipoen; poenika prajoginipoen jèn pinoedjoe mriksa dateng pamoelangan, pangandikanipoen dateng goeroe sampoen ngantos ngagem ngoko bledjèd; inggih nadyan sabenipoen ngoko bledjed. Lah, perloenipoen poenapa? Poenapa ngokonipoen pangageng waoe boten sampoen samestinipoen?

Mila makaten, namoeng koela atoeraken jèn poenika waoe namoeng kagem kala mangsa, inggih poenika jèn pinoedjoe mriksa oetawi wonten kalangan sanès. Lan perloenipoen oegi kados ingkang sampoen koela andaraken nginggil waoe. Toemraping ngriki jèn goeroe mindak aosipoen, moerid lan tijang sanès rak badé langkoeng ngaosi, ladjeng nggadahi kapitadosan, woesana temboenging goeroe tjalon dipoen goegoe lan dipoen tiroe. Mangka kaloehoeran pandjenengan boten gempil, mandar tambah, toer njawabi.

tijang ndoesoen.

P. Ragil.

Van Lith-Stichting

JEJASAN ÉNGGAL POENIKA SAGEDIPOEN MADJENG GOEMANTOENG „PANDJENENGAN" SADAJA.

PENNINGMEESTER V.L.S.
2E. CONVICT.
MOENTILAN N.I.S.

WAWASAN BAB PERS SAWETAWIS.

(Saking anak mas Widyantâ).

Tjp. Teka kadingarèn temen ta, dik, déné kowé ésoek-ésoek teka loenggoeh karo sangga oewang ana ing ngarep lawang mengkono? Kena apa ta, dik? Apa marga kedjendelen kakèhan oetang?

Bk. Ora, kang. Wondéné anggonkoe loenggoeh karo sangga oewang mengkéné iki, marga lagi goemoen, jèn ngrasakaké kaaloesaning temboengé wong-wong sing pada ngarang boekoe.

Tjp. Mara tjoba, kandakna keprijé oepamané!

Bk. Mengkéné! Mentas iki akoe matja boekoe, kang ngemot hypnotisme, magnetisme, somnambulisme lan sapanoengalané. Jèn moeng didjoepoek wosé, oepamané baé hypnotisme, ikoe kena dakarani: ngèlmoe idjadjilan, marga ngèlmoe iki, kaleboe bangsané ngèlmoe sing kena kanggo nggondjingaké pikirané . . . .

Nanging baé marga saka aloesing tetemboengan, betjiking toeladané kaanan-kaanan, bandjoer katon samoen. Lan saka pangirakoe, jèn koerang pangati-atiné lan pamikiré, mbokmanawa baé wong-wong sing matja, bisa akèh sing ketarik, seneng.

Tjp. Tjoba, oepamané keprijé, dik!

Bk. Oepamané: disiké diterangaké kanti stijl kang kalm, sarèh banget, jaikoe jèn kadajané ngèlmoe ikoe maoe ora teka marga saka sétan, kaja déné wong-wong sing pada ngarani, nanging moeng marga saka kadajané *aether*, jaikoe golonganing hawa sing aloes banget kang nglimpoeti boemi. Lan kaanané aether ikoe, marga saka pikiran lan kekarepaning wong, bisa obah lan nggandèngi lan lija-lijané manèh.

Hara, keprijé kang kaananing pikirané wong sing kroengoe tetemboengan oetawa matja oekara sing kaja mengkono? Wis mesti baé bandjoer ngrasa, ngarani jèn betjik. Lan mengko ing kawoesanané tekan ing oekara-oekara, sing ngemot prakara-prakara sing mlèsèd saka kaoetaman, wis ora krasa apa-apa jèn sabeneré kedjloengoep.

Tjp. Hija, wis, wis dik. Prakara kaananing boekoe sing kaja mengkono wis ora soesah diremboeg lan digoemoeni. Djer boekoe-boekoe lijané, ija sing nenarik metoe saka sadjabaning kaoetaman, isih akèh manèh sing saèmper ikoe. Jaikoe: stijl kalm lan tetemboengan aloes, liré: ora ana sing marakaké *gawé seriking ati*, kang olèh-olèhané moeng bakal *nganakaké pepadon*, kang ora ana goenané.

Wondéné keprijé moengoeh pigoenané toemandoeking tetemboengan sing njerikaké, njlekitaké marang sing ditoedjoe kowé mestiné wis ngalami. Déné jèn doeroeng, djadjal tjobanen! Jaikoe mleboea menjang toko, kang bakoelé galak, liré: doeroeng-doeroeng baé wis meta-meta. Tjoba, mengko bakal keprijé kadadèjaning rasamoe? — Wis mesti baé ana ing toko kono merga kroengoe pameta-metané, terkadang lagi moengoep-moengoep tekan ngareping toko baé, kowé wis énggal-énggal tjengkélak bali, loenga.

Bk. Moela dasar mengkono kok, kang! — Nanging kang, apa babagan sing kaja mangkono ikoe ora kena digajoetaké karo kaananing pers?

Tjp. Hija kena baé ta, dik.

Bk. Kang mangka akoe bijèn doewé idam-idaman jèn noelis ana ing pers arep sing pedes, sing kena kanggo nglombok gorèng.

Tjp. O, hija dik, pantjèn mengkono. Malah ora moeng kowé déwé sing doewé idam-idaman sing kaja mengkono, sanadjan para moeda-moeda lijané oega mangkono. Lan kaloemrahané seneng jèn matja karangan-karangan sing kaja sing kokkandakaké ikoe maoe. Lan kosokbaliné ora seneng, sengit, ndjering marang pers sing amem, liré: ora taoe isi karangan-karangan sing pedes. Malah terkadang waton menga, bandjoer moeni: *wong sing ngemoedèni koerang tatag, koerang dadag, ora wani. . . . . . . !!!* Moeni mengkono tanpa mikir keprijé moenggoeh pigoenané lan tanpa ngélingi marang wewatoning kang kanggo ing djagad: *journalistiek.*

Bk. Keprijé wewatoné, kang?

Tjp. Mengkéné! Oepamané baé kaja kang dadi pangandikané Kangdjeng Maha Biskop ing Genua:

PANGANDIKA DALEM I.S.K. SANTO BAPA LEO XIII.

Christelijke democratie béda sanget kalijan sociaaldemocratie.

Poenapa ingkang dipoendjangka déning sociaaldemocratie kalijan poenapa ingkang kedah kadjangka déning christelijke-democratie, babar-pisan boten kénging dipoen-godjag-gadjegi, djer:

Sociaaldemocratie poenika sanadjana dipoenmatoeki kirang sanget oetawi sanget, nanging katah tijang ingkang ndamel awonipoen, ngantos boten mradoeli dateng prakawis ingkang ngoengkoeli kadonjan. Ingkang dipoenentoe-entoe namoeng barang djasmani lan barang lair. Roemaosipoen, jèn saged manggih lan ngraosaken barang kados makaten waoe, manoengsa ladjeng begdja. Mila sedyanipoen: pangoewasa ing pradja poenika ingkang njepeng inggih ra'jat, soepados, sasampoenipoen ngitjali béda-bédaning pangkat sarta sadaja tijang sami dradjadipoen, tetijang ladjenga oegi sami menggahing dedarbèkipoen: privaateigendom (dedarbèkan pijambak) kedah kasowak, sarta barang oetawi pirantos-pirantos gadahaning satoenggal-toenggaling tijang, ladjeng sadaja samia anggadahi.

Nanging christelijke democratie, inggih milanipoen dipoenseboet christelijk, amargi kedah gadah dedasar agami minangka pandemènipoen. Anggènipoen ngrembag dateng kabetahaning sadèrèk ingkang kekirangan, kedah dipoenkantèni ndjoendjoeng dradjading soekmanipoen, ingkang katitahaken moerih saged andarbèni barang langgeng. Pramila ingkang kaperlokaken sanget inggih poenika tindak adil. Christelijke democratie ndjagi soepados wewenang saged angsal lan saged andarbèni poenika boten wonten ingkang ngepik-epik; oenda-oesoeking pepangkatan ingkang kedah wonten ing pradja ingkang tata, kedah kataksihaken; woesana christelijke democratie kedah ndjagi soepados ing gesang sesrawoengan tetijang katingal nganggep jèn Goesti Allah poenika ingkang moerba wisésa. Djalaran saking poenika sampoen tetéla manawi sociaaldemocratie kalijan christelijke democratie boten wonten tjotjogipoen sakedik-kedika, dados kados ngèlmoe socialisme manawi katanding kalijan agami Katoelik.

(Encycliek: Graves de Commune re).

DJAGAD WANITA.

APOSTOLAAT DER MOEDERS.

(Katyasanipoen para Iboe).

Sambet rembag.

Saking „Correspondentie Club Djakarta" kita tampi soembangan kados ngandap poenika:

Rama Redaktoer!

Mentas poenika sadèrèk S. Soemartin mentas ngarang bab sawabipoen iboe dateng poetra, ingkang wosipoen: jèn poetra linangkoeng, iboenipoen soewaoe inggih toemoet midjèni, mbantoe, bebasan toemoet soeka pawitan. Ingkang makaten poenika sampoen mestinipoen, bebasan Djawi sampoen moengel: katjang mangsa tinggala landjarané. Dados jèn katjangipoen landoeng, seger, soewaoe widjinipoen temtoe pantjèn widji katjang saé.

Nanging wosing atoer koela dédé bab poenika.

Rèhné djaman sapoenika poenika djaman *Volks Universiteit,* Harahap damel, Gemeente Djakarta damel, golongan Nasional Indonesia damel lss. katah malih, mila boten kétang satléraman jén saged *Sw. Tm.* inggih kedah gadah moga makaten.

Noewoen wijosipoen:

Ing dalem sa-artikel kémawon sadèrèk *S. Soemartin* ngrontjé nama katah sanget, ingkang satoenggal-satoenggalipoen bangsa prija-pengpengan saèstoe, oetawi poetri petingan.

Nah, jèn asma waoe loeloes namoeng kaseboet makaten kémawon, para maos temtoe boten ngertos *antepipoen* satoenggal-satoenggaling nama waoe. Mila Club kita keparenga tjaos soembangan metjah, nerangaken asma-asma waoe, boten sadaja, ing sakadaripoen:

(koela wiwiti saking koleman II karanganipoen sadèrèk S. Soemartin)

Michaël Angélo, poenika prija Itali, seliranipoen ngrondjé sasat Kakrasana, kawanteranipoen bab kagoenan nggegirisi: damel retja, njoengging lan ngarang tembang ngédab-édabi, mila asring kaparaban „déwa-katon", dalasan bab jejasan oegi paham, mila wonten Europa, langkoeng-langkoeng ing sisih kidoel, nama Michaèl Angélo kasoewoer, kondang. Lairipoen wonten Caprésé, tanah Toscané, ing salebetipoen pradja Itali, ngleresi taoen 1475 lan adjal taoen 1564.

Ing baoesastra Prantjis ingkang koela adep mawi tjrijos makaten: ora ana sing madani pepaké gegawéané, kèhé, gedéné lan kamoernèné. Aloes, tapis lan loehoering tjetjitakanè ija ora ana sing mapaki. Plentoening grédja Santo Pétroes ing Ngeroem, gegambaraning Sanggar Pamoedjan jasané Kg. Santo Bapa Sixtoes, retjané Nabi Moesa, sekar pasaréané Kg. Santo Bapa Joelioes II ikoe kabèh tjitakané Michaèl Angélo Buonarotti, (doeroeng pakarjan lijané pirang-pirang kang kabèh doemadi saha katijasané tangané arija iki.)

Dados asma Michaèl Angélo dédé asma baèn-baèn: djoeroe gambar, damel retja, arsitèk lan wasis nganggit-anggit. Sinten wonten tijang saged nglempakaken kasagedan 4 warni kados nginggil poenika?!

Plentoening Grédja Santo Pétroes, ingkang 80 mèter wijaripoen, poenika ingkang ngepel: Michaèl Angélo (nama familie: Buonarotti)!

Léonardo da Vinci, poenika inggih prija Itali, oesap-oesapan kawegiganipoen kalijan Michaèl Angélo. Lan wonten pèngetan babad mila Léonardo da Vinci dados timbanganipoen Michaèl Angélo (an-djé-lo) lan Raphaèl, djoeroe gambar Itali ingkang kawentar lan kasoewoer.

Léonardo da Vinci (win-tji) kasoewoer saged damel retja, nggambar lan nganggit-anggit. Saja sepoeh pendamelanipoen saja saé; lair wonten Itali ing kita Vinci, tjelak Florence, adjal wonten ing tanah Perantjis. wonten ing kasteel du Clos-Lucé, tjelak kita Amboise; (1452 — 1519).

Bramante, poenika ingkang jasa rantjangan gambaripoen Grédja Santo Pétroes ing Ngeroem ingkang amot tijang 80.000 poenika! Dados mboekani pakarjanipoen Michaèl Angélo. Misoewoeripoen namoeng ahli jejasan oetawi arsitèk, namanipoen ingkang loegoe: Donato d' Angeli Lazarri (1444 — 1514).

Rembrandt, djoeroe gambar Welandi poenika (1606 — 1669) kados boten perloe koela djèrèng ing riki; awit mèh saben tijang ngertos bilih pijambakipoen radjaning djoeroe gambar Welandi, saminipoen bapa Vondel radjaning djoeroe ngarang tanah Welandi.

Gambaripoen Rembrandt misoewoer, kedjawi ageng lan saé, oegi pandes lan tjeta padang-petengipoen (mawi waton: clair-obscur).

Goethe (geu-te), poenika sampoen kerep kaseboet ing Sw. Tm. ngriki; radjaning poedjangga Djerman inggih Goethe, saminipoen jèn negari Walandi: Vondel. Sampoen naté mirsani film Faust? poenika boekoe karanganipoen Goethe (gedicht) ingkang misoewoer pijambak. Temboengipoen antep, pandes, tjeta, tapis!

Woedjoeding badanipoen Goethe inggih makaten: dépah, kengkeng, polatan dadag, anteng, antep, ening.

Wetahing namanipoen: Wolfgang Goethe, lair wonten kita Frankfort tjelak lèpèn Main kala taoen 1749, adjal taoen 1832. Dados taoen ngadjeng poenika, taoen 1932 badé ngleresi 100 taoenipoen adjalipoen Goethe, poedjangga nganggit tembang ing Djerman ingkang ageng pijambak, ingkang temtoe badé kapèngetan ageng-agengan ing sapradja Djerman, (taoen poenika mèngeti adjalipoen Goethe sepoeh, bapakipoen poedjangga Goethe).

Menawi Vondel toeroen soedagar kaos, lan inggih nglampahi dados boekhouder oetawi tjarik, sareng Wolfgang Goethe sepoehipoen dados Minister. Dados klebet kosokwangsoel. Saminipoen Rembrandt kalijan Rubens (djoeroe gambar Vlaanderen, Bèlgi). Rembrandt klebet djoeroe gambar mlarat, balik Rubens bandanipoen tirah-tirah, keketjèh arta, tjekak *soegih.*

Vondel boten perloe koela atoeraken (1587 — 1679), mèh saben iroeng ngertos poenika Katoelik lan mengagengi donja kasoesastran ing negari Welandi toer ingnginggil sampoen koela srèmpèd sawatawis.

Kanggé tjekak amrih boten ngebak-ebaki papan, Vondelipoen Itali: *Dante,* lan Vondelipoen Inggris *Shakespeare.* Dados Vondel, Goethe, Dante, Shakespeare poenika oenggoel-oenggoeling ahli kasoesastran ing negari Welandi, Djerman, Itali lan Inggris.

Nah, amrih para poetra sageda wegig lan koewawi ngregem pakarjan ageng, sampoen lajakipoen jèn para iboe sami samekta samestinipoen: andongèngana dateng para poetra bab para soetji, djamhoer lan wanter ing boedi lan para kawentar ing kagoenanipoen. Insja' Allah jèn lambaranipoen ageng, mangké para poetra saged dados prawira, santosa, sokoer kawentar, wasana . . . . moerakabi gotrah Katoelik sadaja.

Mila sadèrèk *S. Soemartin* damel pepoetjoek kados ing *Sw. Tm.* no. 44 poenika sampoen samestinipoen: boten keladoeken, boten kinggilen. *Woelang-rèh* sampoen moengel: Pada gegoelangen ing kalboe, ing sasmita amrih lantip! —

„Adja nganti para pambantoe-pambantoening lajang kabar oetawa wong-wong lijané, jèn gawé karangan ana oekara oetawa tetemboengané sing bisa ndjalari ananing pepadon, tjetjongkrahan."

Bk. Wah kang! Senadjan mengkonoa akoe teka hija meksa isih ngrasa koerang marem, jèn ora pedes, landep. Awit mengko kaprijé, jèn ta oepamané ana prakara-prakara sing akoe koedoe mèloe-mèloe, kang marga ora tjotjog. Oetawa manèh tetemboengan-tetemboengan sing loemepas, noeadjem ngenani badankoe.

Tjp. Ah, prakara koewi gampang ta, dik. Tjoba, apa kowé ora bisa gawé critiek oetawa opbouwende critiek srana migoenakaké nganggo dalan lija, sing kena kanggo ndoepak? Sing dipikir rak roemasoeking ana ing baloeng soengsoem lan kadadèjané, adja moeng .....!! Hara mengko kowé oepama migoenakaké tetemboengan sing pedes, sing landep, kanané anané rak ja moeng kebrangas, koerang-koerang djembar segarané, mesti ja bandjoer golèk tetemboengan-tetemboengan sing loewih pedes manèh, jaikoe: pedes ngijes. Orané mengkono ja moeng dièndjepi, dièsemi baé.

Bk. Ah, dièndjepi keprijé kang?

Tjp. É, tjoba ta. Matjaa pers doewèké boeng Maradja Sayuti Loebis, jaikoe: Déwan (dèk taoen 1930, emboeh saikiné), ing kono kerep ngemot karangan-karangan, sing kanggo ndoepaki golongan Katholiek awewaton boekoe-boekoe sing *onorigineel*, sing tanpa njawang kaanan-kaanané golongan Katholiek. Kajata nganggo boekoe: Hagelspiegel, Sexueele zeden in woord en beeld lan sapanoenggalané. Oetawa manèh moeng nganggo wawaton: *egoistische tendenzen*, liré: nggoegoe sakarepé déwé.

Hija bener boekoe ikoe maoe karangané wong sing kempling-kempling, nanging jèn tanpa njawang kaanan oetawa njipati tindaké ing saben dinané, jèn kasoemoeroepan déning wong sing wis njipati déwé, mesti bakal moeng digegoejoe baé. Oetawa manèh dioenèkaké: *Ah, wong moeng Cholericus, jaikoe wong sing ana ing ngèlmoe firasaté kaleboe wewilangané watak cholerisch* *) *baé, teka dirasakaké.*

Manèh ja, dik! Mentas iki akoe matja karangané boeng Bakri bin Abd. Pahang ana ing Assiasah, jaikoe pers Islam. Wosé woedjoed pandoepak marang golongan Katholiek, jaikoe ngarani jèn golongan Christen Nasrani ikoe loewih bengis, loewih kasar tinimbang karo Oemat Islam, kanti wewaton tjrita kaananing oemat Islam ing Tripolie, ing nalikané digepoek déning Italie; anggoné metik tjrita maoe saka Mustika, oega pers ing Islam, ing Ngajodja.

Ing kono ditjritakaké jèn sawisé bedah para saradadoe-saradadoe Italie pada dililani déning para panggedéné mleboe menjang koeta, ing satemah pada lakoe djenes (tetemboengan ing koran Islam boten koela lebetaken ing ngriki, mindak ngregedi pangangen-angenipoen para maos, Red.).

Kanggoné botjah-botjah sing oemoer 3 — 4 taoen pada dibojongi dikirimaké bali menjang Italie dipeksa dilebokaké dadi Christen. Déné wong sing oemoer 15 — 35 taoen dipeksa dikon matèni bangsané oemat Islam ing kono. Lan lija-lijané manèh.

Tjoba kaprijé dik, moenggoeh saka panemoemoe, kroengoe tjrita lan tetemboengan, sing kaja mengkono? (Sampoen dipoenbantahi déning Kadi ing Libije. Mirsanana rubriek Mantja nagari. Afrika. Red.).

Bk. Ah, ja moeng djeneng nggoejokaké ta kang. Awit djaman apa, taoen pira?— Oepama temenan, apa ja saka panemoené bangsa Italie ikoe mesti Christen Nasrani? Apa ana ta wong mleboe Christen teka kanti dipeksa? Apa ana wong Christen sing pada atradjang kaja saradadoe-saradadoe sing dianggep Christen maoe? — Mestiné jèn ing kana ana lelakon sing kaja mangkono, golongan Christen Nasrani ing Noeswantara Indonesia kéné rak ja akèh sing pada atindak kaja mengkono, djer ana ing ngendi-endia panggonan piwoelangé agama Christen Nasrani ikoe pada baé.

Lha, emboeh, kanggoné sing wis pada moertat, liré: wis ora ngélingi marang piwoelangé agama Christen Nasrani, akoe ora wani tanggoeng.

Balik saiki oepamané akoe bandjoer njritakaké, keprijé moenggoeh kaanané wong-wong Arab, anggoné pada njia-njia, nganggep kéwan marang golongan Neger ing Afrika, lan bandjoer dakanggep oemat Islam, apa ja oemat Islam pada gelem ngakoni?

Tjp. Just so, brother! Saikiné kowé ngrasa déwé, kaprijé moenggoeh toemandoeking tetemboengan-tetemboengan sing pedes, sing bisa njerikaké, njlekitaké, olèh-olèhané ora ana, kedjaba moeng pepadon, kekerengan. Dadi béda banget karo sing wis kokandakaké kaja déné boekoe maoe kaé.

Lha, ija emboeh. Toemrapé wong-wong sing doeroeng njipati kaanan lan tindaké golongan Katholiek ing saben dinané, terkadang kroengoe pambengoking Cholericus ikoe maoe sok bandjoer gampang ngandelé.

*) Tijang watak cholerisch (= cholericus), watak ingkang dakmenang, kadjengipoen namoeng badé nggadjah lar, soetik kasoran lan sapanoenggilanipoen, bèndjing karembag malih.

Dados sasrèpètan watak cholerisch mèh mèmper egoisme (andaranipoen adimas Soedyarsa ± no. 5). (W.)

— V A R I A. —

KADOS POENDI SAKÉTJANIPOEN.

Ingkang nglahiraken pakèwedipoen ing ngandap poenika Redactie, ananging mitoeroet panggalihipoen Pastoor Satiman. Sarèhning prakawis poenika jèn kadjèrèng kirang perloe, milanipoen saé kadamel tjekak kémawon. Ladjeng kamanahmanaha. Wosipoen: Saja katah sadèrèk Katholiek ingkang sami sowan Dèwi Marijah ing Semagoeng (bawah Kalibawang) saja saé. Nanging koetjiwanipoen ing Lourdes tiron waoe dèrèng wonten grija pasipengan (hotèl) kados ing Lourdes ingkang saèstoe. Ingkang poenika kados poendi? Poenapa jèn sowan mrikoe inggih namoeng saperloenipoen kémawon, ladjeng andoedah géndongan, toemoenten mantoek?

Déné oetaminipoen, sarèhning poenika betahing ngakatah, jèn ta sadèrèk-sadèrèk Katholiek sami saroedjoek toemandang ingkang dados renaning Pangéran, prajogi sami nglempakaken oeroenan (katah kedikipoen manoet sakoloeripoen ingkang sami poeroen njèlèngi wonten ing boemboeng kajangan). Jèn sampoen nglempak kinten-kinten f 500 kaanggé damel grija pasipengan oetawi pakèndelan ing kiwa tengening goewa ngrikoe. Déné djampinipoen salit, kasanggèkaken sadèrèk padoesoenan ngrikoe mawi pranatan, kados inggih prajogi.

Minangka panoetoep, sampoen kalintoe tampi. Tijang gesang poenika èwed. Kadang-kala kapeksa njarijosaken ingkang pantjènipoen tjekap kagagas pijambak, jèn ta sadaja soemerep dateng jektosing kawontenan.

Panggalihipoen Pastoor Satiman ingkang makaten poenika kantja goeroe ing Plasa toewin ing Bara temtoenipoen inggih tjotjog.

BIBAR GILING.

Ing wekdal poenika ratjakipoen pabrik-pabrik rosan anggènipoen giling sampoen rampoeng. Makaten oegi S.f. Medari. Samangsa giling sampoen bibar, pandamelan ing pabrik soeda katah sanget. Gandèng lan djaman pangiridan, djiwa pinten-pinten dasa dados koerban, amargi dipoenkèndeli saking pandamelanipoen. Kanggé S.f. sadèrèk toekang besi kémawon ingkang dipoenkèndeli langkoeng saking 30 brajat. Poenggawa bangsa Walandi inggih wonten ingkang katoet. Mangka rembag badé ngelong poenggawa taksih teroes. Mila para poenggawa pabrik kasebat taksih sami menak-menik, gèk kados-poendi, jèn ngantos kedawahan oerak. Dados salebetipoen giling kirang tilem margi saking katahing padamelan, sapoenika kirang tilem margi koewatos bilih boten angsal padamelan. Para poenggawa pabrik Beran oegi sami kaosak-asik, kabar oegi sampoen langkoeng saking 30 poenggawa, ingkang sampoen tjeta dipoenkèndeli, mangka ingkang njepeng pangoewaos taksih ngréka-daja, moerih indaking tjatjah waoe.

Tijang tangga pabrik.

KABAR KRÉNGSÉNGAN PAKEM.

Para maos kados sampoen sami mirsa oetawi midanget, bilih bawah onderdistrik Pakem sampoen klampah èstoe kambah kréngséngan. Ėwasamanten sanadjana sampoen, ing ngriki koela badé ngatoeraken.

Doemoeginipoen woelan poenika, ingkang sampoen lan ingkang saweg nengah-nengahi goenggoeng kempal sampoen wonten sapalih leres, samanten poenika jèn manoet tjatjah kaloerahan: Sa kaonderan Pakem poenika sadaja wonten 16 kloerahan; dados ingkang sampoen kambah ateges 8 kloerahan.

Doemoegi samanten kados sampoen kénging kanggé nimbang-nimbang, kados-poendi kawontenanipoen ing ngrikoe. Ingkang temtoe para maos badé mestani jèn boten sakétja. Lan koela pijambak ingkang oegi ngraosaken, inggih mastani jèn boten étja.

Mangga ta, dipoenpanggalih! Sadèrèk koela padoesoenan ngrikoe poenika ingkang katah-katah grija atep lan baloengan saking deling, ingkang boten sapintena ragadipoen; woesana sapoenika djinijat poeroen, kedah makaten, kedah makaten ... enz. ingkang sadaja toedjoe amrih saénipoen. Moeng émanipoen padosipoen srana kanggé njaèkaken teka rekaos sanget. Toer toemraping pamaréntah inggih sampoen mitoeloengi sanget: gendèng, pakoe, gamping dipoensamboeti, taksih tambah sadadosing grija, dalem grija 1 tjalon pikantoek presèn f 5. Lo, rak pitoeloengan ta poenika? Ingkang gadah kantoen mligi ngwontenaken raganganing grija. Pantjènipoen sampoen boten dawah sanget-sanget. Ėwasamanten njatanipoen kados-poendi? Ah, terang jèn katah sanget ingkang ngresoela, inggih djalaran saking tjoepeting ragad. Andjagèkaken wedaling sabin, wekdalipoen saweg kados ngaten; kanggé ngrikoe kémawon terkadang malah kirang.

Mangga, kados-poendi poenika? Mangka madeging grija waoe kedah nganggé ragad arta. Poeloeh sapoenika sampoen wonten kadjengipoen (kajoe), inggih taksih betah arta kanggé ngémbali toekangipoen. Langkoeng-langkoeng jèn sadaja-sadaja taksih mawi pados, wah inggih kados poenapa raosipoen. Ingkang katah-katah poenika ladjeng sami ngempakaken tékad boten owal boten owel. Poenapa ingkang katingal lan padjeng (sapadjeng-padjengipoen) inggih dipoenpadosaken arta. Mila inggih boten nggoemoenaken jèn salebeting doesoen-doesoen kasebat katingal mamring. Lah, sapoenika kados-poendi ta, toemraping kekadjengan oetawi glega oeger katingal mrintis sakedik kémawon inggih ladjeng dipoenteres pijambak oetawi dipoenpadosaken arta. Prakawis woh sampoen boten kamanah babar pisan. Deling-deling oegi katingal ngrembjang, telas kanggé gedèg, oesoek oetawi dipoendadosaken arta. Toemraping kéwan radjakaja oegi katingal katah sanget soedanipoen. Soeda dateng poendi? Poenika kilap. Dalasan sabin-sabin kémawon inggih katah ingkang dawah ing tangan-ing pak hartawan. Jèn kirang pitadosipoen, kénging kanjatakaken! Dados sadèrèk ingkang sampoen kladjeng makaten poenika soesahipoen boten namoeng tjalon wekdal kréngséngan kémawon, rampoeng poenika terkadang langkoeng ageng soesahipoen. Tambah-tambah jèn ingkang gadah samboetan dateng paréntah, inggih kedah njaoer.

Kanggé tijang 1 pikantoek njamboet gendèng 2.500, poenika panjamboet tjalon njaoer srana nitjil f 0,50 saben woelan, sahipoen ing dalem 4 taoen. Dados tegesipoen gendèng 2.500 regi f 0,50 × 12 × 4 = f 24. Wah, ndak inggih étja poenika? Leres kanggé 4 taoen, ning nemtokaken arta f 0,50 saben woelan, poenika boten gampil lo. Sampoen samanten kémawon roemijin; lan ing ngriki babar pisan koela boten tjengkah lan wontening kréngséngan, namoeng ngraos koetjiwa déné dawahing oerak teka ngleresi mangsa njeplik makaten. Namoeng rèhning sampoen kladjeng, gampilanipoen inggih kantoen moepoes, bilih poenika sampoen begdjanipoen. *)

P. Ragil.

*) Wonten babasan Walandi „Van twee kwaden moet men het minste kiezen" tegesipoen „jèn ana ngrekasa loro, ikoe sing dipilih koedoe sing koerang ngrekasa. Sapoenika pilih poendi: katoelaran lelaraning tikoes jaikoe lelara pest, bandjoer akèh oetoeté mati, karo ngrekasa andandani omah soepaja adja dipondoki tikoes lelaranen. Poenapa boten wonten réka daja kanggé njoedangrekaosipoen sakedik-kedika? Ngwontenaken coöperatie tetoembas sesarenganpoenapa boten toemindak? Tinimbang ngoendang toekang, oepami sambat-sinambat poenapa kinten-kinten boten saged toemindak? Manawi Mas Loerah ngégoeh-égoehaken bokmanawi kelampahanipoen langkoeng sakétja. *Red.*

WATJANA MANÉKA WARNA.

WIS DJAMAN MLÈSÈT, DITAMBAHI MLÈSÈT-MLÈSÈT DÉWÉ.

Ing samangké poenika ing poendi-poendi katradjang malaise (mlèsèt). Tijang padoesoenan sami sesambat: dodolan ora pajoe. Poenggawa-poenggawa pabrik sami dipoenkèndeli, margi pabrikipoen mogok. Ing sawenèhing jejasan kadosta: ing N.I.S. lan sesaminipoen wonten overcompleet, njoeda poenggawa. Déné ingkang taksih migoenakaken poenggawa, njoeda blandja.

Ingkang kados makaten poenika boten namoeng ing sakita, dalasan satanah Djawi, sa-Indonesia oegi makaten. Malah sadjagad katradjang malaise.

Ing poendi-poendi panggénan ingkang kapireng prasasat namoeng p a n g i r i d a n.

Sanadjana ngirid sami ngirid, toemrap tijang ingkang gadah arta meksa taksih sakétja katimbang kalijan ingkang boten gadah arta oetawi ingkang sampoen dawah ing djoegangan samboetan.

Mila wadjibipoen tijang ing djaman samangké kedah ngoedi sampoen ngantos sepen ing arta, dados manawi gadah arta sampoen teka ladjeng dipoenboetjal.

Ėwasamanten katah kémawon toeladanipoen tijang ingkang ing djaman mlèsèt poenika malah mlèsèt-mlèsèt.

Poen A njamboet-damel sampoen pinten-pinten taoen, ngantos blandja langkoeng saking satoes. Margi namoeng dipoensrengeni kepalanipoen, r o e m a o s l i n g s e m, ladjeng njoewoen medal. Mesti kémawon énggal dipoenlilani, djer ngleresi djaman pangiridan.

Poen M dados mendjait, njanggi kabetahanipoen laré sa-internaat. Sampoen loemajan sanget, awit larénipoen pantji katah, saben-saben wonten ingkang betah sroewal, betah rangkepan, betah rasoekan lan sanès-sanèsipoen.

Noedjoe ramé-raménipoen laré betah rasoekan, teka malah késah ngantos lami, p e r l o e n o e w è n i s a d è r è k; ing grija soewoeng. Mesti kémawon laré-laré ketjoewan, ladjeng pados mendjait sanès. Sareng wangsoel .... ngasih-asih dados lengganan, nanging sampoen katoetoepan lawang tobat.

Poen S pinanggih kalijan goeroenipoen njoewoen soepados dipoenlantaraken pados pandamelan. Goeroe welasan ladjeng madosaken kanti ngrekaos, nanging meksa angsal. Poen S saged dados schrijver. Sasampoenipoen nem woelan pitoeng woelan poen S wangsoel, pinanggih goeroenipoen tjrijos jèn sampoen medal, margi wonten ngrika b o t e n k r a o s.

Lo poenika toeladanipoen tijang mlèsèt-mlèsèt. Mangka saweg djaman mlèsèt! Toenggilipoen taksih katah.

Para maos, kados poendi raosing panggalih pandjenengan maos lelampahan kados makaten poenika? Jén poetra pandjenengan mboetjal blandja langkoeng saking satoes namoeng margi dipoensrengeni sakedik, kados-poendi raos pandjenengan? Ngalah satitik apa ora bisa?

Sadèrèk M toewi sadèrèk, mboetjal lengganan. Lo poenapa toewinipoen waoe boten kénging kasrantosaken? Jèn njata perloe, pados gadjoelan poenapa boten saged?

Poen S boten kraos, teroes nilar padamelanipoen, tanpa mikir ngrekaosing goeroenipoen.

Para sadèrèk, watak kados makaten poenika nama mlèsèt-mlèsèt. Ing djaman mlèsèt, adamel risaking ékonomi.

Sababipoen! margi boten angsal panggoela-wentah. Angsal srengen — moetoeng — tanda watak **kirang andap-asor.**

Pandamelan katah — dipoentilar toewi sadèrèk ngantos pinten-pinten dinten — tanda watak **gemloewèh.**

Angsal padamelan — dipoentilar margi boten kraos — tanda watak **kirang tatag**.

Mila para sepoeh, para goeroe, para panoentoening ra'jat, mangga sami merlokaken ndandosi wataking poetra, wataking siswa, wataking sawenèhing golongan ra'jat ingkang kados makaten. Jèn kakèndelaken, saja teroes mlèsèt-mlèsèt!

FIRMA-MERDEKA
WÉTAN STATION NGABÉAN — DJOKJAKARTA.

Soedah sedia bekakas roemah:
tempat tidoer, bultzak, lemari, medja, koersi,
semoea bikinan dari Indonesia betoel,
barang baik harga pantes,
dan bisa beli dengan
huurkoop.
Djoega sedia toekang boeat bikin betoel bultzak bisa didatengkan dimana tempat dan sedia
kain dari rami dan lain-lainnja

Hormat Saia
Eigenaar: R. A. SASTRODIHARDJO.

ATOER PAMOEDJI !!!

Koela maos Sw. Tm. no. 44 taoen poenika, teka mranggoeli andaranipoen sadèrèk Tahrin Bandoeng. Sareng andaranipoen sampoen koela waos ngantos teliti, saweg mangertos bilih kadang Tahrin poenika ingkang dados medewerkeripoen orgaan H. I. S. sarta Tamtama Dalem.

Ingkang poenika koela atoer pamoedji, moegi sempoeloera anggènipoen ngasta medewerking kanggé serat kabar kasbat, soekoer bagé bilih saged dados medewerkeripoen serat kabar padintenan enz., saha ngatoeraken P. f. toewin mendjabat tangan dobel.

Namoeng kadjawi poenika, ing ngriki poen H. J. Patrem klilana 'ndèrèk ngresahi sakedik bab dasaranipoen saoedara Tahrin ingkang kabèbèr wonten ing madyaning Sw. Tm. kasbat; ingkang sadjak 'ndjawil kadang R. K. Djakarta poenapa malih sadjak njepèlèkaken dateng boeng Tom; sadèrèk Tahrin koela kinten dèrèng priksa sinten Tom poenika!

Ing ngriki P. badé njaosi priksa dateng saoedara Tahrin. Sdr. Tom anggènipoen njitak film Djakarta poenika namoeng extra alias kanggé sambèn, awit sakmireng lan sak soemerep koela, Tom poenika sanès laré wingi sonten, nanging salah satoenggiling medewerker-ipoen Sw. Tm. lan S. K. ing sabagéan ageng; oeroen rubriek soepados damel ageng lan ngengrenging orgaan kita kasbat.

Dados bilih saoedara Tahrin paring oelar^2 makaten poenika, koela wastani dèrèng waspada dateng artikelipoen Tom, awit saking pamawas koela, bilih sadèrèk Tahrin katanding kalijan Collega Tom, kados dèrèng sak petitipoen; jèn katitik saking karang-karanganipoen ingkang wonten ing H. I. S. toewin Tamtama. „Lho, kok bisa-bisané nglakoni tawa obral besar karo Boeng Tom. Patrem pantji ragi goemoen, toer mawi Kwadrat.

Awit sadèrèngipoen sadèrèk Tahrin pasang reclame, boeng Tom sampoen gadah klangenan boekoe warni-warni plus tijdschriften mantja negari; malah bilih boten klèntoe, boeng Tom poenika sampoen saged oetawi gadah gondèlan sakedikipoen basa pitoeng warni, toer ngantos samangké taksih ngoedi kasagedan sanèsipoen malih.

Lo, poenapa sakinten sadèrèk Tahrin sampoen ngoengkoeli Collega Tom, bab anggènipoen lelédang wonten madyaning serat^2 kabar??? Déné manawi saweg saged njamèni kémawon, sadèrèk Tahrin sampoen ngantos tawi obral malih^2 dateng boeng Tom, awit mangké mindak dipoen-*crediet!* Ing wasana koela asoeng pémoet katoer sadèrèk Tahrin, 'mbéndjing malih bilih badé graoet tijang, koela atoeri ingkang waspada: kalijan malih artikel pandjenengan wonten ingkang sadjak galantjé toer njerwètèh i. p. ingkang njempèt kadang R. K. Djakarta. *)

Njoewoen pangapoenten:
H. Jimmy. Patrem.

*) Prakawis poenika katjoegag samanten kémawon, mindak saged ndadosaken pasoelajan *Red.*)

CORRESPONDENTIE.

Sampoen tampi postwissel saking sadèrèk-sadèrèk abn. 51, 100, 179, 186, 456, 760 sarta sdr. A. Satidjan. Matoer noewoen. (A d m i n i s t r a t i e).

Sarèhné copie katah sanget, mangka sami pandjang-pandjang dados papan kirangararan. Mila sampoen dados panggalih. Ngentosi selanipoen.

Sdr. O. D. Kühr koela atoeri ngentosi. Matoer noewoen. (R e d a c t i e).

M. v. BIENE.

Toekang herlodji dan Toekang emas.

Adres jang **moerah**

DJOKJA	BANDOENG
Telf. 252	Telf. 226

boeat LONTJENG, HERLODJI dan PERKAKAS EMAS.

Pembatja SWARA TAMA, dengan bawa lembaran Swara Tama **dapat POTONGAN.**

AWAS! AWAS!!

Regi mirah ing ngandap poenika:

Loodmenie, moerni tanpa ketjampoeran poenapa-poenapa, kantoen ngoesaraken kèmawon:

Netto	10	5	2½	1	½ kilo.
sa-blèg	6,—	3,20	1,75	0,75	0,40 roepijah.

IJzermenie 85% ijzeroxijde

Netto	10	5	2½	1	½ kilo.
sa-blèg	5,—	2,70	1,50	0,65	0,35 roepijah.

Verffabriek R. B. FRIELING Djokja.

:-: HOEKHUIS GONDHOMANAN — SAJIDAN :-:

Boeat toean poenja

Recept

ERCEE

APOTHEKEN

Rathkamp & Co

MALIOBORO 15 DJOKJAKARTA.

TOKO MENANG

MADIOEN, SOLO en DJOCJA.

Selamanja sedia:

DRILL POETIH, DRILL KLEUR,
KAMHAR, LAKEN, TRICO,
TJITA-TJITA,
TOPI TOEAN, SAPOE TANGAN,
RENDA-RENDA, MINJAK WANGI,
DASI, KRAAG, KOUSEN,
dan laen-laennja.

SEMOEA BARANG BIKINAN EUROPA.

TOKO DJOEN & CO.

TELEF. No. 374.

PATJINAN moeka Toko Fuji DJOKJA.

Amrih soekaning para lengganan, wiwit sapoenika kita ngwontenaken persènan. Saben kantongan boeboek saking Djoen wonten

COUPON MAWI REGI.

Srana nglempakaken kantongan dalasan couponipoen, para lengganan badé angsal pépènginanipoen.

Mangga énggal njobi moendoet!

Kita sedija:

JAVA KOFFIE	No. 1	sa-pond	f 1.—
ROBUSTA „	„ 1	„ „	„ 0.80
„ „	„ 2	„ „	„ 0.70

Tanggel tanpa tjampoeran.

Jèn badé njatakaken sadèrèngipoen kopi mlebet ing gilingan, kènging.

Atoer hoermat,

Toko Djoen & Co.

:-: AGENT :-:

BOEAT SELOEROEH DJOKJAKARTA.

Speda-speda merk:

SIMPLEX Cycloide, S. koening, S. poetih dan SIMPLEX TRANSFER.
HIMA: Wassenaer, Rondrit, Oranje dan Woestduin.
TOURIST: AA dan A.

Ada sedia djoega speda merk:

RAY — SWIFT — GRUNO — HUMBER — VIALLE — BURGERS E.N.R. — KROON — NATIONAL — BERGKONING.

Apalagi sedia djoega speda jang sedikit harganja, moelaï f 55.—, f 65.—, f 75— dengan perkakasnja: klinting, pompa, lentera, dan tasch berisi perkakas koentji dan tempat minjak.

Baroe terima per S. S. SLAMET dan JOH. DE WITT speda merk: ROVER Iperial, Continental, The Rover dan Metallicus.

Ada sedia djoega: Djas hoedjan, Kopper, Lentera Stormking, Almari besi dan tjat wenter.

PENDJOEALAN A CONTANT ATAU BOLEH DI ANGSOER.

Kalau maoe minta keterangan, akan dikirimi keterangan dengan pertjoema.

Mengharap pesenan:

Rijwielhandel, Reparatie-inrichting dan Smederij:

WIRJOSOESENA

LODJI KETJIL 16 DJOKJAKARTA TELF. No. 13.

OERAP-SARI.

INDONESIA.

Pangiridan ing kalangan Onderwijs.

Manoet ingkang dados rembaging P. G. H. B., Nagari anggènipoen badé ngirid babagan pasinaon, kados ing ngandap poenika:

a. Ngitjali voorklas sarta fröbel-onderwijs ing babagan Westersch Lager Onderwijs — oegi Mulo.

b. Goeroe-goeroe fröbel kasoekakaken klas I.

c. Klas II lan III badé kapoerih mlebet gentosan — gesplitste schooltijden.

d. Klas VII saking pamoelangan ngrika-ngrika badé kadadosaken satoenggal ing sapamoelangan.

e. Tjatjahing moerid tjepenganing goeroe satoenggal badé kainggahaken ngantos 48.

f. Formatie goeroe-goeroe badé kasoeda sarta kapranata béda lan sapoenika.

g. Subsidie kanggé pirantosing pasinaon badé kaitjalan.

Lan bokmanawi taksih wonten sanès-sanèsipoen malih.

Kabar ing R. K. A. M. S.

Nalika dinten Ngahad tanggal 1—2-11-31 djam 9 daloe poenika padoeka Pastoor Dr. Kurris, directeuring A. M. S. ngedoem prijs kanggé ingkang sami menang anggènipoen main bolah wonten ing aula, kanti tinengganan para siswa ingkang sami manggèn ing internaat, toewin para Pastoor-Pastoor, leeraren, saha rama Dr. van Baal *).

Sasampoenipoen rama-rama pangèn mapan lenggah, Moormann, tjaos atoer panoewoen dateng padoeka rama Dr. Kurris, déné sampoen karsa njoedijani mawarni-warni kanggé para siswa sadaja, saha matoer noewoen, déné pandjenenganipoen sampoen dangoe pangastaning pangoewaos internaat, toer inggih boten sakedik lelabetanipoen dateng siswa sadaja. Ing rèhning kekatahen pandamelan, kapeksa nglèrèhaken anggènipoen ngasta directeuring internaat, nanging taksih lestantoen anggènipoen mandégani pawijatan. Wondéné ingkang nggentosi directeuring internaat, inggih poenika rama Dr. Perquin, ingkang tjalon kabantoe déning rama van Hoof saking Semarang (mriksanana Sw. Tm. no. 44 oerap-sari ngandap pijambak).

Sasampoenipoen poenika, rama pastoor paring wangsoelan, ingkang asoeraos ngadjengaken para poetra, soepados lestantoena anggènipoen sami nglampahi wadjib, sarta ladjeng maringaken prijs dateng Moormann, prijs no. 1 awarni wadah sekar kalih idji.

van Rijk, prijs no. 2 awarni wadah rokok lan erèk.

Dunscher, prijs no. 3 awarni tas wadah boekoe.

Hulscher, prijs no. 4 awarni panjoekoeran komplit.

Saha taksih wonten ingkang pikantoek prijs warni pèmès toewin wadah jatra. Anggènipoen maringaken barang-barang waoe mawi ngandikakaken menggah paédah miwah tegesipoen barang satoenggal lan satoenggalipoen.

Sasampoening maringaken prijs, sadaja ladjeng sami ngadeg sarwi menjanji „Lang zullen ze leven," binaroeng oengeling piano lan viool. Sareng sampoen rampoeng anggènipoen menjanji ladjeng sami kaparingan ngombé sarta njamikan sawontenipoen.

Kirang langkoeng djam 10,30 daloe ladjeng bibaran.

*) Rama van Baal ing sapoenika dadalem wonten ing Entree Gondangdia no 12, tjaket kalijan R. K. A. M. S.

⁂

Compleet?

Margi saking katjakepanipoen Rama Pastoor Dr. N. Perquin, ing internaat A.M.S. *„St. Petrus Canisius College"* ing wekdal poenika sampoen kawontenaken *koor* kanggé kapèl. Sanadyan larénipoen ingkang sami menjanji boten katah, éwadéné sampoen kénging kawastanan regeng, swaraning menjanjian sampoen saged ngebaki internaat.

Kadjawi poenika grija pamoelangan sampoen katingal compleet, gambar-gambar, médja, lemantoen, instrumenten kanggé ngèlmoe alam, djrangkong tijang lan kéwan warni-warni, kanggé ngèlmoe pamisah, grija gymnastiek kados sampoen boten wonten koetjiwanipoen; namoeng kémawon émanipoen, déné leeraripoen dèrèng sadaja Katholiek. Dados ing ngriki kénging koela wastani taksih gotang, gèk béndjing poenapa sagedipoen compleet??

Noewoen C. C. Djakarta.
Ki Djigdja.

Pakempalan-pakempalan.

Sabakdanipoen P.N.I. *(Parté Nasional Indonésia)* dipoenbibaraken, ing poendi-poendi panggènan wiwit saking Batawi, Ngajodja doemoegi Soerabaja, ladjeng dipoenwonteni P.I. *(Parté Indonésia)* damelanipoen Mr. Sartana.

Ing Bandoeng tilas warga P.N.I. ingkang boten poeroen mlebet P.I. ladjeng ngedegaken *Sarékat Ra'jat Indonésia.*

Ing Soerabaja kabar wonten ingkang ngedegaken „Partij Sociaal Democraat Indonésia".

Ing Meester Cornelis R.M.W.H. Padmanagara ngedegaken *Djawa Sarékat.* Djawa Sarékat poenika namoeng mligi kanggé tijang Djawi sarta sedyanipoen ngadjengaken sadaja ingkang nama kadjawèn kadosta: basa, krida lsp.

Wong njok goemloewèh!

Énggal poenika wonten djadjaka tiwas sakala margi kalindes grobag. Déné djlèntrèhipoen makaten: „Djadjaka waoe wekdal poenika ngleresi nggrobag tjokol. Lampahipoen nglangkoengi dak-dakan dateng lèpèn ingkang ndjoeleg. (i. p. dak-dakan lèpèn Trasi sakilèn Pakem). Sampoen soemerep jèn margi kados makaten, lan inggih ngretos jèn tjalon momot awrat, teka angkatipoen saking grija ngantos sepen kloesoet (rèm), la, woesana doemoegining ngendon grobag mbandang èstoe. Djadjaka waoe saking boten kijatipoen nahan ratjoeking grobag lan margi kontal-kontal, woesana dawah lan troes kelindes gegeripoen. Rèhning momotan awrat, troes babar pisan tanpa mawi sambat malih.

Toemraping tijang sepoehipoen djaka oegi kasoesahan kalih-kalih. Sapisan soesah kètjalan anak, ping kalihipoen kainakaken anggènipoen grobag tanpa kloesoet.

Ingkang makaten poenika kénginga kanggé péling dateng para among grobag; sampoen ngantos goemloewèh prakawis djangkeping grobag.

G. Ragil.

Mèngeti 50 taoenan.

Béndjing 16 Novèmber ngadjeng poenika Mère Aloysia (Pétronella Suidgeest saking Den Haag) badé djangkep 50 taoen anggènipoen wonten ing Congregatie Zuster—Ursulinen. Mijosipoen rikala 31 Djanoewari 1862, tindak dateng Soerabaja kala 29 Oktober 1887. Ngantos sapriki Pandjenenganipoen taksih moelang-woeroek dateng laré-laré Soerabaja. Merè Aloysia kagoengan hoofdacte sarta acte Fransch poenapa malih taksih dados lid examen-commissie kanggé hulpacte. Sampoen joeswa samanten éwadéné saben dinten taksih moelang wiwit éndjing djam satengah woloe doemoegi satengah satoenggal.

Swara-Tama atoer kasoegengan. Ad multos annos. Taksih pinandjangna ing joeswa!

MANTJA NAGARI.

FRANKRIJK.

Waloeja dadakan ing Lourdes.

Manoet serat kabar de Brusselsche *Standaard* (ing Bèlgi), ing Lourdes wonten satoenggiling laré Belgi nama François Maes. lairipoen wonten ing Brussel 25 Agoestoes 1915. Padamelanipoen dados steendrukker (ngetjap mawi séla) wonten ing Eigenbrakel sarta mondok ing grijanipoen tijang sepoehipoen.

Kala 26 Désèmber taoen ingkang kapengker François waoe nalikanipoen saweg njamboetdamel, soekoenipoen kasampé ing machine ngantos ing béndjingipoen tatoenipoen ingkang njandak baloeng kebak nanah.

Sampoen dipoenbelèk kaping kalih, nanging tatoe ingkang tansah ngedalaken nanah sarta wijaripoen 3cM boten poeroen rapet. Kanggé mlampah ngrekaos sanget. Soekoe tengen boten kénging dipoensepatoni margi saking sakitipoen.

Katjrijos pára kaoem berah Katoelik nènèman ing Bèlgi sami soedjarah dateng Lourdes, (ingkang wonten goewanipoen panggènanipoen Dèwi Marijah ngatingali Dèwi Bèrnadètta. Koela sampoen naté mrika. *Red.*).

Wonten ing Lourdes François sadèrèngipoen arak-arakan, kapriksa déning dokter-dokter wonten ing Bureau de Constatation.

Bakda arak-arakan ing dinten Kemis sonten djam 8 tanggal 1 Oktober, François mbikak boenteling korèngipoen sarta tatoenipoen katingal sampoen rapet.

Bakda poenika Bureau Constatation mriksa malih, nanging dèrèng njoekani poetoesan.

Sanadjana makaten iba bingahipoen poen François dalah sanak sadèrèkipoen. Bapakipoen ingkang dados socialist temtoe boten kantoen bingah.

BRAZILIË.

Kala 12 Oktober poenika ing Brazilië wonten pahargjan, djalaran ing sapoetjaking *„Monte Corvado"* ingkang inggilipoen saking kita 750M, dipoendegi retja *Christus Redemptor* (= Kristoes Sang Paneboes). Retja waoe inggilipoen tanpa antjik-antjikipoen wonten 30M. Inggiling sirah: 3,75M. Djepaplanging asta wonten 28M. Antjik-antjikipoen 8M. Bobotipoen 1680 ton. Ingkang damel: beeldhouwer Prasman Landowski kalijan architekt Brazilië Silva Costa. Ingkang mragadi inggih poenika sadaja pradja ing Amerika kidoel.

Telasing wragad 1.800.000 roepijah.

Manoet rantjangan, retja waoe badé dipoenpadangi mawi schijnwerper pandamelipoen mitoeroet pitedahipoen Marconi. Wondéné Marconi badé njoemed schijnwerper waoe saking Rome, mawi kawat telegraaf ingkang gandèng kalijan kortegolfzendstation ing Coltano. Sa-menit, schijnwerper bjar moeroeb sadaja. Kilap kaleresan, dèrèng wonten kabaripoen.

Bakda poenika tijang djaler 10.000 sami mbekta obor ngoebengi Monte Corvado.

SEPANJOL.

Sampoen republiek, meksa taksih resah.

Ing Barcelona para kaoem berah ingkang kedah ngedalaken kadjeng, mori lan barang sanès-sanèsipoen saking baita, sami mogok. Ladjeng ngwontenaken kerengan. Poelisi sampoen njepeng tijang mogok 4 ingkang misakit dateng kaoem berah ingkang poeroen neroesaken njamboet damel.

Kaoem mogokan ladjeng ngengrisak taneman ing padoesoenan-padoesoenan satjelaking Valencia.

Ing Muscros wit-witan ingkang nèm-nèm ing satoenggiling patamanan sami dipoenpoentesi.

Ing Sollana lan Antelles tetaneman oegi karisak. Ingkang kénging dipoenenèni namoeng kantoen sakedik.

Ing Villaneuva bawah Cordova kaoem berah ingkang njamboet-damel ing pategilan wonten sawatawis atoes sarta dipoenkepalani tijang kommoenis, sami ndjarah rajah. Kéwan-kéwan sami dipoensoenati, pasitèn kaedoem-edoem. Ing sawenèhing panggènan wonten ingkang adjak-adjak ngedegaken republiek Roeslan.

Nagari (inggih republiek) nglempakaken poelisi.

AFRIKA.

Prakawis Tripolis.

Aneta-Reuter nilgram saking Roem: Kadi ing Tripoli, ingkang inggil pijambak ingatasipoen golongan Islam ing Libije, sampoen njoekani katrangan, ingkang oegi katanda-astanan ing Ngoelama Libije 22, mratélakaken jèn pandakwa-pandakwanipoen pers Islam ingkang toemoedjoe dateng Itali poenika boten njata.

TIONGKOK — DJEPANG.

Aneta-Reuter njrijosaken jèn wewakil diplomatiek ndjawi rangkah, ingkang wonten Tokio badé kapoerih wangsoel, perloenipoen soepados Djepang poeroen ngrèwès dateng Volkenbond. Déné jèn poenika dèrèng toeloeng, Volkenbondsraad badé ngempal perloe moetoes anggènipoen mbaycot Djepang.

Amerika sampoen ngintoeni nota dateng Djepang. Djepang kapoerih nilar Mantsjoerije oeroet garis ingkang sampoen katamtokaken déning Volkenbondsraad.

Perang ing lèpèn Nonni, Djepang kètjalan saradadoe 100.

SAMPOEN AMBABAR:

Boekoe

„BABAD RANGGAWARSITAN"

Deel I isi tjarijos lelampahanipoen R. Ng. Ranggawarsitan ingkang élok-élok, babaranipoen ngélmoe toewin cultuur Djawi.

Djilid I regi . . . . f 1.—
Déné djilid II saweg kaetjap regi f 1.25 amargi langkoeng kandel.

Ongkos kintoen . . . f 0.20.
Kénging toembas dateng:

MARJANA
Sidawajah — KLATÈN.

Ondertrouwd:

V. SOENARTI

en

G. T. BRATA-OETAJA.

Huwelijksvoltrekking den 20sten November 1931 te Malang.

Sampoen kasedijakaken papan pondokan kanggé

laré èstri ingkang sekolah.

Sinaoenipoen dipoenoelat-oelataken sarta dipoentoentoen.

Wragad mondok lan neda: f 15.—

HARDJADININGRAT

GOENOENG-KETOER — PAKOEALAMAN — NGAJOGJAKARTA.